

Rekviem tanulság nélkül

Mit keresünk a romok alatt és fölött, a megbízhatatlan kéreg közelében? Mit keresünk kerszámmal és tíz körömmel ott valahol, ahol földanyánk mostoha szíve dobog? A túlélőket? Már megmentettük őket. A halottakat? Őket már eltemettük. Aztán építeni kell.

De mit keresünk még? Mit keresünk mégis? Mert valaminek lennie kell! Valaminek, ami nélkül nem segít vigasz. Nem óv prognózis.

A homo sapiens javíthatatlan makacsságával mintha a tanulságot keresnők. De minek a tanulságát? Egy elemi csapásét? Milyen konklúzióba foglalható a természet öntörvényű közönye minden emberi értelem és erőfeszítés iránt? És ha lázadózza kivonjuk magunkat gyalázatos logikátlansága, brutális igazságtalansága alól, akkor a természet ezentúl tisztelni fogja rendteremtő hűségünket önmagunkhoz?

Jób alázatos tanulsága nem a mienk; nem ezt keressük, bármilyen komoran int is a hívságos önelégültség veszélyére, ó ember. Dehát nem a büszke, oly elégedett Jób pusztul el, hanem ártatlan házanépe. Jóbnak csak a fekélyek maradtak és a tanulságok.

Számunkra tanulság nélkül is több maradt. Szigorodik a kötelesség, nő az egy főre eső felelősség mennyisége, mert helyrehozhatatlanná teszed, amit elvégeztél, halál. És fokozódik a szeretetigény. Jaj, mennyi vesztenivalónk van és mennyi vigyáznivalónk!

Minden energiával takarékoskodunk, csak azt a meleget nem vonhatjuk meg magunktól, egymástól, amelynek hiánya földrengés nélkül is rommá porlaszt ott-hont, barátságot; csak egy fényforrásnak nem szabad pislákolnia, annak, amely a tudattalan legsötétebb zugából is kiűzheti az önzés rideg árnyait.

Láthatatlan mérőműszereinknek — erre tanít, ha tanít valamire a csapás — jelezniük kell, valahányszor enged, lazul bennünk a féltő feszültség, teret hódít az akaratsorvasztó nihil, és elengedjük egymás kezét.

Ha valaha képesek lennénk felejteni 1977 tavaszelőjének rettenetét, nem felejtethjük a szemeket, azt, hogy elment közülünk nemcsak kedvencünk, a színész, fegyvertársunk, a költő, kortársunk, az író, hanem az is, aki a meséknek odakölcsönözte nevét és mosolyát, haragját és játékait, s mindnyájunk meghitt pajtásává lett. Mindene megvolt, hogy eszményi mesehős lehessen: fejedelmi sarj volt, kékszemű, tiszta mosolyú, elmés és bátor. Mint a nagy örökhagyók, örökölt és szerzett kincseiből egyre többet osztogatott szét és menekített át nekünk a legendába, mely most már emlékezetét táplálja, ő maga közben egyre valószínűlenebb lett, vendég mások életében, enyésző fogalom, roppanó csontú védtelenség. Ne kutassuk már, valóság-e vagy legenda, hogy amikor megtalálták az otthont pótló baráti ház romjai között, azok mellett, akik vérparancsolta kötelességnél erősebb emberséggel szerették, csaknem ép volt. Testén csak anyyi, akkora res, hogy dezertálhatott belőle, a csapdává lett hajlék kitagadottjából a hűtlen élet; azt mondják, egy élő kutyát szorongatott utolsó erejével. Védte az oktalan állatot, vagy kapaszkodott belé védekezésül? Vajon idetartozik az is, hogy a kutya sem volt az övé?

Szilágyi Júlia

Ezentúl

Legnehezebb belenyugodni abba, hogy egyszer ezt is el fogjuk felejteni. Hányszor mondtuk, hányszor leírtuk, amikor az árvíz volt: soha nem feledhetjük! Nem feledhetjük a veszteségeket s az áldozatokat mentő, a romok fölött elszántan új életet teremtő hősiességet. Mégis, valljuk be, lassan minden kihullt a tudatunkból. Emlékeink elevekenb, hogysem kitörölődhetnek volna, de kihulltak a lelkiéletünk felszínén evező Noé-bárból, permanens tudatunkból, és a mélybe süllyedtek.

Ismerjük be: a nagy földrengést megelőző napokban nem úgy éltünk, ahogy az árvíz után gondoltuk, hogy élnünk kell, s hittük, hogy élni fogunk. De az árvíz előtt sem úgy éltünk, ahogy a nagy aszálykor gondoltuk, hogy élnünk kell, ha egyszer megszabadulunk az éhség rémétől — s nem úgy éltünk az aszálykor sem,